YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
5 päivänä lokakuuta 1988 *

Asiassa 196/87,

jonka Alankomaiden Raad van State on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Udo Steymann, kotipaikka Amsterdam,

vastaan

Staatssecretaris van Justitie

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen ja erityisesti sen 2, 59 ja 60 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Due sekä tuomarit T. Koopmans, K. Bahlmann, C. N. Kakouris ja T. F. O'Higgins,

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: hallintovirkamies D. Louterman,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään kirjallisessa käsittelyssä ulkoasiainministeriön pääsihteeri E. F. Jacobs ja suullisessa käsittelyssä A. Fierstra,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään komission oikeudellinen neuvonantaja E. Lasnet ja komission oikeudellisen yksikön virkamies P. J. Kuyper,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 4.5.1988 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 5.7.1988 pidetyssä istunnossa,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Alankomaiden Raad van State on esittänyt 3.6.1987 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 24.6.1987, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme kysymystä ETY:n perustamissopimuksen 2, 59 ja 60 artiklan tulkinnasta.

2 Kysymykset on esitetty Udo Steymannin ja Staatssecretaris van Justitien välisessä valitusasiassa ja niissä tiedustellaan pääasiallisesti, millä perusteella uskonnollisen yhdyskunnan jäsenen toteuttamaa toimintaa voidaan pitää perustamissopimuksen edellä mainituissa artikloissa tarkoitettuna taloudellisena toimintana tai palveluina.

3 Pääasian kantaja, Saksan kansalainen Steymann muutti 26.3.1983 Alankomaihin, jossa hän oli lyhyen aikaa työsuhteessa putkimiehenä. Sen jälkeen hänestä tuli De Stad Rajneesh Neo-Sannyas Commune -nimisen uskonnollisen yhdyskunnan (jäljempänä Bhagwan) jäsen. Yhdyskunta on varmistanut taloudellisen riippumattomuutensa kaupallisella toiminnalla kuten diskoteekin, ravintolabaarin ja automaattipesulan pitämisellä.

4 Kantaja on osallistunut Bhagwan-yhdyskunnan elämään tekemällä tiettyjä putkitöitä yhdyskunnan kiinteistössä sekä yleisluonteisia taloustöitä. Lisäksi hän on osallistunut yhdyskunnan kaupalliseen toimintaan. Yhdyskunta on huolehtinut jäsenensä aineellisista tarpeista riippumatta hänen toimintansa luonteesta ja ulottuvuudesta.

5 Steymann haki Alankomaiden oleskelulupaa 28.8.1984 voidakseen tehdä siellä palkkatyötä. Paikallinen poliisipäällikkö epäsi häneltä luvan. Steymann haki muutosta epäämispäätökseen Staatssecretaris van Justitielta. Hänen hakemuksensa hylättiin 20.12.1985 tehdyllä päätöksellä muun ohella sillä perusteella, ettei hän tehnyt palkkatyötä eikä hän näin ollen ollut Alankomaiden ulkomaalaislainsäädännön mukainen erityiskohteluun oikeutettu ETY:n kansalainen.

6 Steymann on hakenut 8.1.1986 edellä mainittuun Staatssecretaris van Justitien päätökseen muutosta Raad van Statelta ja väittänyt, että Bhagwan-yhdyskunnan jäsenenä hän vastaanottaa ja tarjoaa palveluja yhdyskunnan hyväksi ja nimissä. Kansallinen tuomioistuin on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kysymykset:

"1) Voiko kysymyksessä olla Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksessa tarkoitettu taloudellinen toiminta tai palvelut, jos toimintaan sisältyy – eikä sitä voi siitä erottaa – uskontoon tai muuhun hengelliseen tai filosofiseen aatteeseen perustuvaan yhdyskuntaan kuuluminen ja kyseisen sellaisen yhdyskunnan sääntöjen noudattaminen, jonka jäsenet tarjoavat toisilleen etuja?

2) Onko ETY:n perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklaa tulkittava siten, ettei kysymyksessä ole perustamissopimuksessa tarkoitettu palvelujen tarjoaminen siinä tapauksessa, että jäsenvaltion kansalainen siirtyy toisen jäsenvaltion alueelle määrittämättömäksi ajaksi – ja siirtää kotipaikkansa tähän toiseen jäsenvaltioon – eikä suoritettujen palvelujen luonteestakaan ilmene oleskelun olevan kestoltaan rajallinen?

3) Onko perustamissopimuksen edellä mainittuja 59 ja 60 artiklaa tulkittava siten, ettei kysymys ole perustamissopimuksessa tarkoitetusta tarjottujen palvelujen vastaanottamisesta, jos jäsenvaltion kansalainen siirtyy toisen jäsenvaltion alueelle määrittämättömäksi ajaksi – ja siirtää kotipaikkansa tähän toiseen jäsenvaltioon – eikä saatujen palvelujen luonteestakaan ilmene oleskelun olevan kestoltaan rajallinen?"

7 Pääasiaa koskevia oikeussääntöjä ja tosiseikkoja sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä kirjallisia huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä ainoastaan, jos se on tarpeen yhteisöjen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

Ensimmäinen kysymys

8 Ensimmäisessä kysymyksessä tiedustellaan pääasiallisesti, missä määrin uskontoon tai muuhun hengelliseen tai filosofiseen näkemykseen perustuvan yhdyskunnan jäsenten toimintaa, joka on osa yhdyskunnan tyypillistä toimintaa, voidaan pitää ETY:n perustamissopimuksessa tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

9 Tältä osin on todettava aluksi, että yhteisön tavoitteet huomioon ottaen uskontoon tai muuhun hengelliseen tai filosofiseen näkemykseen perustuvaan yhdyskuntaan kuuluminen kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan ainoastaan, jos sitä voidaan pitää perustamissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

10 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa 13/76, Donà vastaan Mantaro, 14.7.1976 antamassaan tuomiossa (Kok. 1976, s. 1333), palkkatyön tekemistä tai palvelujen tarjoamista maksua vastaan on pidettävä perustamissopimuksen edellä mainitussa määräyksessä tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

11 Asiakirja-aineistosta käy ilmi, että pääasiassa tarkoitettuun toimintaan kuuluu Bhagwan-yhdyskunnassa ja sen nimissä toteutettu toiminta, jota yhdyskunta harjoittaa kaupallisen toimintansa yhteydessä. Näyttää siltä, että kyseisillä töillä on tärkeä merkitys Bhagwan-yhdyskunnan elämäntavassa ja että jäsenet jättävät ne tekemättä ainoastaan erityisolosuhteissa. Bhagwan-yhdyskunta puolestaan huolehtii jäsentensä aineellisista tarpeista, myös taskurahoista, riippumatta jäsenten työskentelyn luonteesta ja laajuudesta.

12 Kansallisen tuomioistuimen tarkoittamassa tapauksessa ei voida ennakolta sulkea pois sitä seikkaa, että kyseisen yhdyskunnan jäsenten työskentely on perustamissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettua taloudellista toimintaa. Itse asiassa siinä määrin kuin kyseiset työt, joiden tarkoituksena on taata Bhagwan-yhdyskunnan taloudellinen riippumattomuus, ovat oleellinen osa kysei-

seen yhdyskuntaan kuulumista, yhdyskunnan jäsenilleen antamia palveluja voidaan pitää heidän työstään suoritettuna välillisenä vastikkeena.

13 On kuitenkin huomattava, kuten yhteisöjen tuomioistuin on lausunut asiassa 53/81, Levin, 23.3.1982 antamassaan tuomiossa (Kok. 1982, s. 1035), että työn on oltava aitoa ja todellista eikä luonteeltaan ainoastaan toisarvoista ja epäoleellista. Kansallinen tuomioistuin on katsonut tässä tapauksessa, että työ on aitoa ja todellista.

14 Näin ollen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että ETY:n perustamissopimuksen 2 artiklaa on tulkittava siten, että taloudellista toimintaa on toiminta, jota uskontoon tai muuhun hengelliseen tai filosofiseen näkemykseen perustuvan yhdyskunnan jäsenet toteuttavat kyseisen yhdyskunnan harjoittaman kaupallisen toiminnan yhteydessä, jos yhdyskunnan jäsenilleen antamia palveluja voidaan pitää välillisenä vastikkeena aidosta ja todellisesta toiminnasta.

Toinen ja kolmas kysymys

15 Toisessa ja kolmannessa kysymyksessä tiedustellaan pääasiallisesti, tarkoitetaanko perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklassa tilannetta, jossa jäsenvaltion kansalainen siirtyy toisen jäsenvaltion alueelle ja siirtää sinne kotipaikkansa tarjotakseen ja vastaanottaakseen siellä palveluja määrittämättömän ajan.

16 Tältä osin Alankomaiden hallitus ja komissio ovat perustellusti huomauttaneet, ettei perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklaa voida soveltaa tällaiseen tapaukseen. Itse asiassa 60 artiklan sanamuodosta käy ilmi, ettei jatkuvasti tai ainakin ilman ennakoitavissa olevaa aikarajoitusta harjoitettu toiminta kuulu palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien määräysten soveltamisalaan. Sitä vastoin tällainen toiminta voi kuulua tapauksen mukaan perustamissopimuksen 48–51 ja 52–58 artiklan soveltamisalaan.

17 Näin ollen toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, ettei perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklassa tarkoiteta tilannetta, jossa jäsenvaltion kansalainen siirtyy toisen jäsenvaltion alueelle ja siirtää sinne kotipaikkansa tarjotakseen tai vastaanottaakseen siellä palveluja määrittämättömän ajan.

Oikeudenkäyntikulut

18 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomatuksensa esittäneille Alankomaiden hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Alankomaiden Raad van Staten 3.6.1987 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **ETY:n perustamissopimuksen 2 artiklaa on tulkittava siten, että taloudellista toimintaa on toiminta, jota uskontoon tai muuhun hengelliseen tai filosofiseen näkemykseen perustuvan yhdyskunnan jäsenet toteuttavat kyseisen yhdyskunnan harjoittaman kaupallisen toiminnan yhteydessä, jos yhdyskunnan jäsenilleen antamia palveluja voidaan pitää välillisenä vastikkeena aidosta ja todellisesta toiminnasta.**

2) **Perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklassa ei tarkoiteta tilannetta, jossa jäsenvaltion kansalainen siirtyy toisen jäsenvaltion alueelle ja siirtää sinne kotipaikkansa tarjotakseen tai vastaanottaakseen siellä palveluja määrittämättömän ajan.**

Due Koopmans

Bahlmann Kakouris O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä lokakuuta 1988.

J.-G. Giraud
kirjaaja

O. Due
kuudennen jaoston puheenjohtaja